

Jamii iliyounganishwa

Kitini cha mafunzo kwa mtandao wa simu

Mwongozo wa kufundishia watu mafunzo
ya msingi kwa mitandao ya simu

Modul Wikipo

i 5 - edia

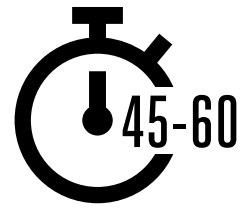
Mafu ya kina

Maunzo

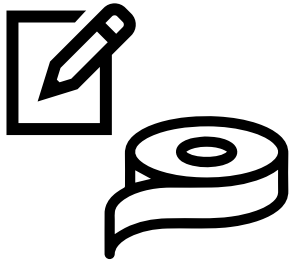
Malengo ya kujifunza

- Wanafunzi wanajua jinsi ya kutumia Wikipedia kupata uwelewa wa bure na taarifa.
- Wanafunzi wanaelewa kwamba Wikipedia inaundwa na watu ulimwenguni pote, na wanashikwa na shauku la kuitumia kujifunza mambo mapya.

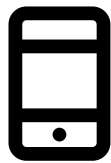

Muda wa kipindi:
Dakika 45-60

Zana utakazohitaji:

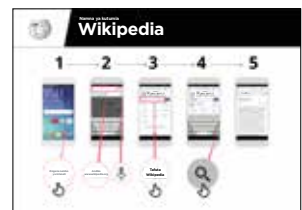
Kalamu, karatasi na gundi ya karatasi

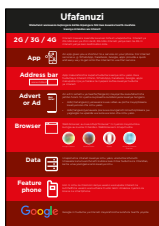
Simu za Smartphone

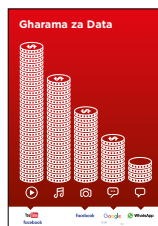
Zawadi ndogo

Kipeperus hi cha Wikipedia x1

Vipeperushi vya mkononi

Kipeperushi cha gharama

Dondoo za usalama

WIKIPEDIA

Aina za nembo

Tambulisha Wikipedia

Onesha wanafunzi kipande cha nembo ya Wikipedia

Uliza: Kuna yeyote anajua Wikipedia ni nini? “Inatumikaje?”

Elezea kwamba wanafunzi wanawezaje kuingia kwenye Wikipedia kupitia Google kutafuta ‘Wikipedia’

Toa maelezo mafupi juu ya Wikipedia

- “Wikipedia ni rejia ya bure au encyclopedia), inayotupatia taarifa sahihi kuhusu makala ya kuelimisha.”
- “Wikipedia ni mtandao. Mara nyingi ni kitu cha awali kuonekana unapotafuta kwenye Google au unaweza kuandika neno ‘Wiki’ sambamba na maneno unayotaka kutafuta.
- “Wikipedia inaadikwa na watu wa kawaida. Ulimwenguni kote watu hubadilika kila wakati. Unaweza kuhakikisha kuwa taarifa unazozikuta ni za uhakika kwa kuangalia chini ya ukurasa ambapo orodha ya chanzo cha taarifa huwekwa.”

Kumbuka: Oanisha mijadala na vitendo katika mafunzo namna ambavyo intaneti inavyosaidia maisha ya wanafunzi. Hii itasaidia kuweka uhalisia na kuvutia.

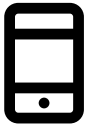
Kuleta faida katika maisha!

- **Elezea stori yako** ya jinsi Wikipedia inavyokusaidia (Mkufunzi), rafiki yako na familia. Kwa mfano, unaweza kuitumia kwa mtoto wako kufanya kazi zake za nyumbani, Kutafuta majibu ya maswali ya Jiografia au sayansi. Toa mifano husika
- **Uliza** wanafunzi kubadilishana mawazo kwa kile wapendacho. Jibu linaweza kuwa timu ya michezo au mchezo, utamaduni au matukio ya sasa

Fanya Wikipedia kuwa halisi kwa wanafunzi

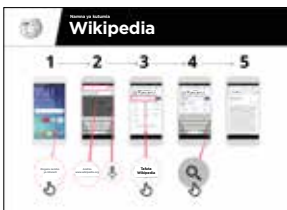
- Jadiliana nao jinsi Wikipedia inavyoweza kuwafaidisha katika maisha yao.
- **Uliza** “Ni maswali gani ungependa kujibu kwa kutumia Wikipedia?” Wape mapendekezo kuhusiana na wakipendacho.
  - Michezo (mf. Michezo ya Olimpiki, Kombe la Dunia)
  - Utamaduni wa Pop (mf. muziki)
  - Historia (mf Africa)

Kitendo: Matumizi ya awali ya Wikipedia

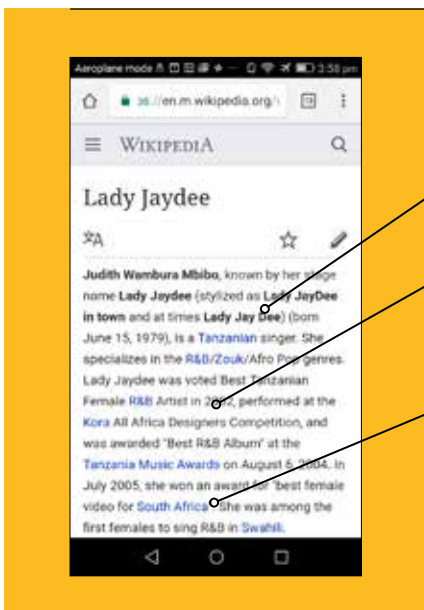
Fanya mazoezi!

Elezea “Sasa unakwenda kujaribu kutumia Wikipedia kwenye simu!”

Onesha namna ya kutumia Kipeperushi cha Wikipedia

- **Elezea** “Kipeperushi hiki kinaonesha hatua za kutumia Wikipedia kutafuta taarifa.”
- Wapitipshe wanafunzi katika hatua kutumia simu zilizounganishwa na kutafuta mwanamuziki wampendaye.

- **Elezea** wanachokiangalia wanafunzi wako:

Kila ukurasa unaanza na muktasari wa kile ulicho tafuta.

Kadri unavyozidi kusoma chini ya ukurasa, utagundua taarifa zaidi historia siasa or Watu wengine walionunganishwa.

Kila taarifa ina namba mwishoni. Hii inaonana na namba za kumbukumbu kila mwisho wa ukurasa, kuonesha taarifa ilipotoka.

- **Uliza** “Una swali lolote kwa hiki tunachoangalia hapa?”

Onesha wanafunzi jinsi ya kujifunza zaidi juu ya mada.

- **Elezea** “Wikipedia imepangwa kwa mada. Kuna ukurasa wa mwanamuziki umpendaye, lakini pia juu ya muziki katika nchi yako, na kurasa nyingine juu ya muziki wa Marekani.”
- “Kutoka kwenye ukurasa wowote wa Wikipedia, unaweza kwenda moja kwa moja kwenye ukurasa mwingine kwasababu kwasababu kurasa zote za bluu nzima imeunganisha dunia.”
- “Bonyeza katika maneno ya bluu, yatakupeleka kupata taarifa zaidi kuhusu dunia.”
- **Hamasisha** wanafunzi kubonyeza maneno ya bluu katika kila maandishi na kutafuta taarifa zaidi zinazowavutia

Kitendo: Angalia taarifa

- **Jadili na wanafunzi wako jinsi gani Wikipedia inavyoweza kuwasaidia maisha yao.**

Elezea: “Wikipedia huandikwa na watu ulimwenguni kote. Yeyote anaweza kuongeza makala, au kuboresha taarifa. Yeyote anayebadilisha Wikipedia analazimika kuelezea taarifa zimetokea wapi. Hivyo kwamba unaweza kuhakiki mwenyewe ili kuona kama unachosoma ni cha ukweli.”

Waambie wanafunzi wako kutafuta ukurasa wa Wikipedia wa nchi yao na kisha kusogea chini kabisa ya ukurasa palipo na kumbukumbu.

Kitendo: Utafutaji binafsi

- **Waambie wanafunzi wako kujizoeha kutafuta taarifa kuhusu mada zifuatazo ndani Wikipedia:**
  - Andika jina la nchi yako kweye sehemu ya kutafutia
  - Andika jina la mji mkubwa ulio kwenye sehemu ya kutafutia
  - Karibisha wanafunzi wako kuandika mada kwenye kisanduku cha kutafutia inayoshabihiana na kile wakipendacho (mf. wanamichezo, burudani, kazi za ujuzi).

Dondoo: Watie moyo wanafunzi wako kubonyeza maneno ya blue ya kila kipengere kupata taarifa zaidi yenye mvuto kwao.

- **Wikipedia inapatikana katika lugha mbalimbali:**

Elezea: “Wikipedia inapatikana katika takriban lugha 300. Kila moja ikiandikwa na watu wanaoongea lugha husika, hivyo baadhi ya Wikipedia zina makala zaidi kuliko nyingine. Mfano Wikipedia ya Ufaransa ina makala milioni 2, lakini kuna makala zaidi ya milioni 5 kwenye Wikipedia ya Uingereza.”

Onesha wanafunzi wako kitufe kilichopo juu ya ukurasa kisemacho “Soma kwa lugha nyingine”

Usalama

Uliza “Usalama una maanisha nini kwako?”

Uliza wanafunzi wako wajihisi kama wako kwenye eneo la watu, kama vile sokoni. Waulize wangepanyaje ili kuwa salama mahali kama hapa. Watangulizie maswali na majibu yafuatayo:

Maswali	Majibu sahihi
Utafanya nini kama kuna mtu usiyemfahamu anakubugudhi?	Muepoke au mnyamazie. Kuwa makini, mara nyingi wanachokisema ni tofauti na wanavyoonekana
Utafanya nini endapo kuna mtu usiyemfahamu anakuomba Taarifa zako binafsi?	Usitoe taarifa zako binafsi Kwa usiyemfahamu au kumwamini Sababu zinaweza kutumika kinyume
Utafanyaje endapo unahisi huna uhakika Au kuridhika kwa kile unachokiona au kukizoea?	Mwambie unayemfahamu na kumwamini juu ya kilichotokea
Unawafanyia nini unajichanganya nao?	Kuwa mtiifu na heshimu watu

Elezea “Ni muhimu kukumbuka kuwa intaneti ni eneo la watu, na ni muhimu kuichukulia kama vile eneo la watu na ubakie salama”

Usalama kwenye Wikipedia

Uliza: “Kuna chochote kinachokusumbua unapotumia Wikipedia?”

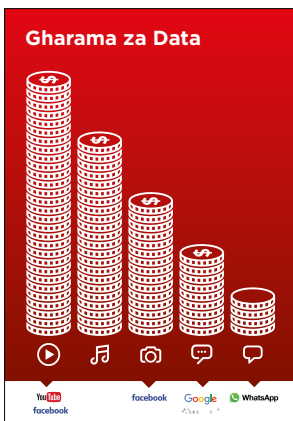
Uliza: “Unapotazama kitu fulani kwenye Wikipedia na ukaona kuwa ni mbaya au kosa utafanya nini kifuatacho?”

Elezea na oneshwa kwa wanafunzi wako “unaweza kubonyeza kitufe cha kurudi nyuma na kuendelea kujiunga kwengine ndani ya Wikipedia”

\$ Gharama

Kama tayari umeshapitia gharama katika moduli iliyopita, tumia hii kama marejeo.

Elezea: “Sasa unajua jinsi ya kutumia Wikipedia, na inaweza kutumika kwa ajili gani, hebu tuzungumzie gharama za matumizi yake! Ili kutumia intaneti kwenye simu yako ya mkononi, ni lazima ununue data kutoka kwa msambazaji wako wa mitandao, kama jinsi unavyofanya kununua muda wa maongezi ya simu.”

Onesha kipeperushi cha ‘gharama’

- **Elezea** “Shughuli tofauti hutumia kiwango tofauti cha data. Maandishi hutumia kiwango kidogo, picha zinatumia zaidi, kucheza na kupakua muziki unatumia zaidi kiasi na kucheza video inatumia kiasi kikubwa.”
- **Elezea** “Baadhi ya huduma za intaneti zimeunganishwa na kazi zenye kutumia data zaidi”
- **Uliza** “Wikipedia iko wapi katika kipeperushi? Ina maanisha na kugharimu kiasi gani?”

Kuangalia Data

- **Uliza:** “Kwanini ni vizuri kuhakikisha kiasi gani cha data kilichotumika?”
- **Jibu:** “Ili kuelewa kiasi gani cha data umeshatumia, gharama gani zitatumika kwa shughuli nyingine”
- **Elezea** “Unaweza kuangalia kiasi gani cha data unacho, kama ulivyoangalia dakika ngapi au maneno kwa kuandika namba ya siri kwenye simu yako kutoka kwenye mtandao wa simu”
- **Elezea** “Unaweza kununua data kwa gharama tofauti kutegemeana na matumizi yako ya intaneti. Omba ushauri tokwa kwa wakala wa mtandao ili kujua kiasi gani kitakufaa.”
- **Elezea** “Kama unapata intaneti kwenye ukanda wa Wi-Fi, hutotumia data yako. Wakala anaweza kukusaidia kupata ukanda wa Wi-Fi. Ingawa ukanda wa karibu unaweza kuwa mbali na mahali ulipo”.
- **Onesha** kwa vitendo wanafunzi namna ya kuangalia taarifa zao

Dondoo:

Uangaliaji wa data unategemea uko nchi gani na mtandao unaotumia. Mwambie wakala akusaidia jinsi ya kuangalia data kama utahitaji

Rejea

Chezea nembo ya mchezo wa Wikipedia

- **Nyanyua juu** kila nembo ya Wikipedia, kila moja kwa wakati wake
- **Uliza** “Hii ina kazi gani kwenye Wikipedia?”
- **Elezea** kwa wanafunzi wako maana ya kila nembo kama watahitaji msaada
- **Toa zawadi ndogo** (mf. pipi) kwa majibu sahihi na bandika nembo ukutani baadaye kuwakumbusha nini maana yake

Dondoo: Unaweza kukuta kwamba Wikipedia inatokea wakati unatumia huduma nyingine, kama Google au Yahoo, kutafuta intaneti. Mara nyingi Wikipedia ni matokeo ya kwanza ya kutafuta. Unaweza mara nyingi kuona Wikipedia kwanza ili kupata mtizamo mzima wa mada, alafu vinjari tena katika kumbukumbu kutafuta taarifa zaidi iwezekanavyo.

Rejea kwenye Wikipedia

Jadili na wanafunzi wako juu ya walichojifunza kuhusu kutumia Wikipedia

- “Ungezungumziaje Wikipedia kwa rafiki au ndugu yako?”
- “Bado una wasiwasi wowote juu ya matumizi ya Wikipedia?”
- “Ungeitumiaje Wikipedia kwa binafsi au kitaalamu?”
- “Kitu gani hasa kinacho kulisimua unapoingia kwenye Wikipedia?”

Dondoo: Endapo wanafunzi wangependelea kutafiti Wikipedia kwenye simu zao wenyewe, wape muda kidogo wa kufanya mazoezi ya kile walichojifunza huku ukiwasaidia na kuwahamasisha.

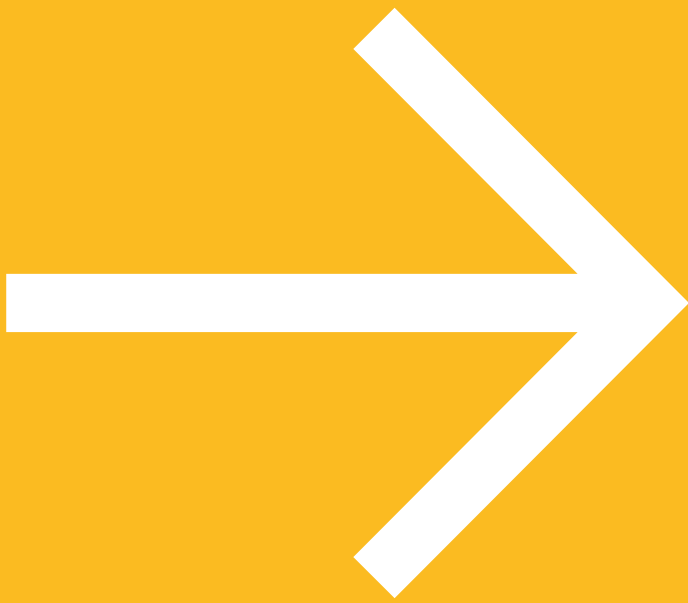
Rejea

Kwenda katika hatua nyingine

Kama umefikia mwisho wa kipengele Fulani na bado una muda wa ziada:

- **Uliza:** “Je mna maswali yoyote ya ziada kulingana na kipengele tulichokimaliza?”
- **Uliza:** “Kitu gani zaidi mngenda kukijua kuhusu mtandao wa intaneti?”
Baadhi ya viashiria vya kisasa unavyoweza kujadili na wanafunzi ni pamoja na:
- **Pakua App ya Wikipedia. Elezea,** “Unaweza kutafuta moja kwa moja kwenye Wikipedia kwa kwenda kwenye app.”
- **Kujadili:** Kuna jambo la ziada au maswali ambayo yangetakiwa kujibiwa?

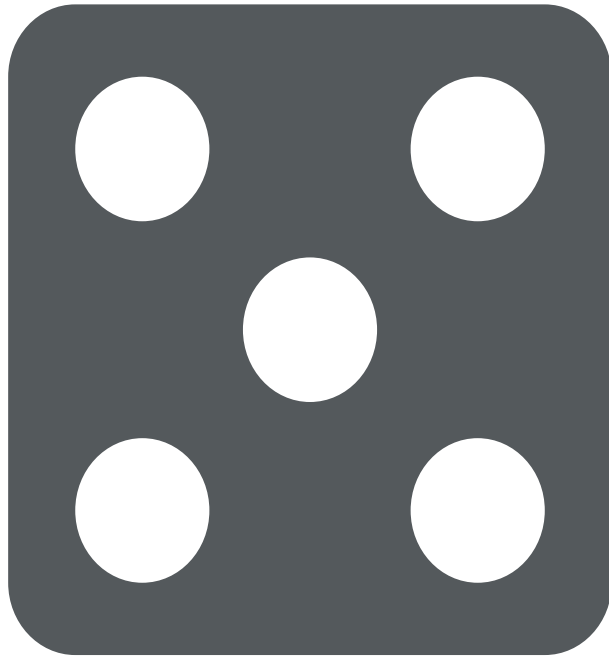

Aina za vipeperushi na karatasi

Namna ya kutumia

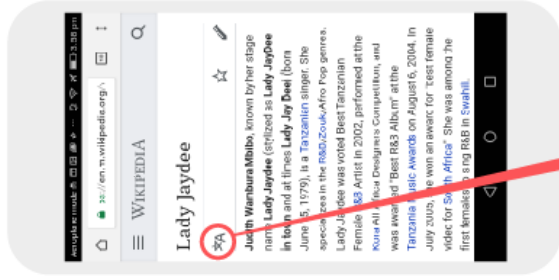
Wikipedia

Namna ya kubadili Lugha

1

2

3

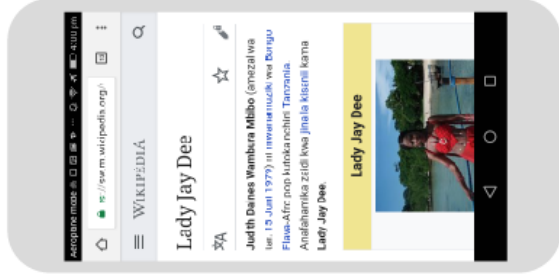

Ongeza nembo ya Lugha

Tafuta Lugha

Chagua Lugha

Ongeza nembo ya Lugha

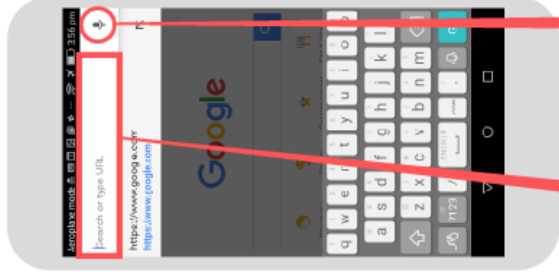

Namna ya kutumia Wikipedia

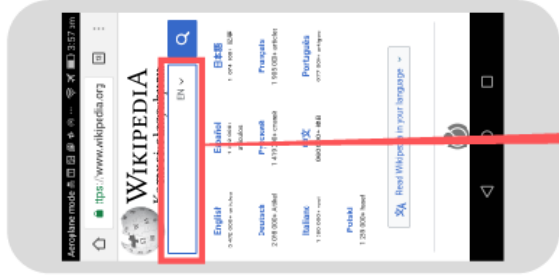
1 → 2 → 3 → 4 → 5

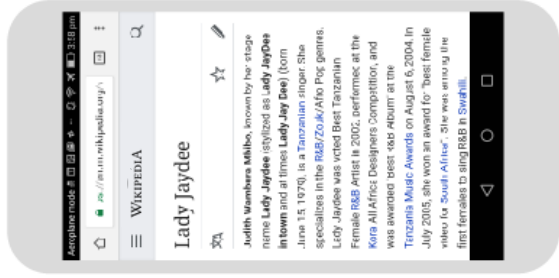
Ongeza namba
ya intaneti

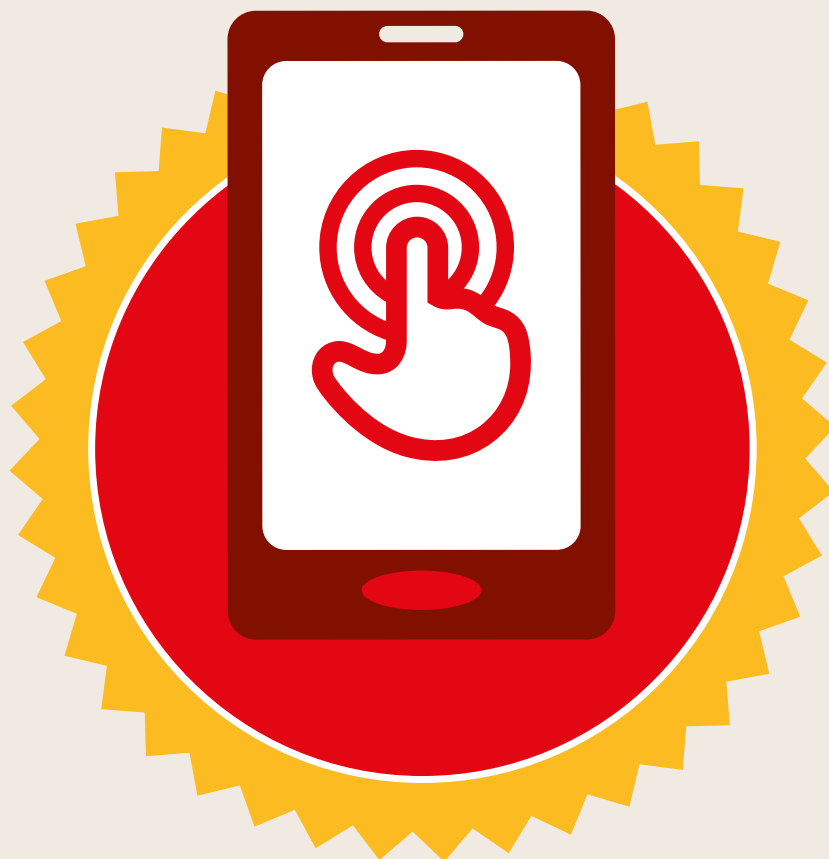

Andika
www.wikipedia.org

Tafuta
Wikipedia

CHETI

Amehitimu
MAFUNZO YA AWALI YA UJUZI WA INTANETI

Tarehe

Sahihi

CHETI

Amehitimu
MAFUNZO YA AWALI YA UJUZI WA INTANETI

Tarehe

Sahihi